

ศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ วัฒนวิทย์

พระราชปรีชาญาณ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961122553

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

พระปฐมบรมราชโองการ
พระราชพิธีบรมราชาภิเษก
วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓

ที่ รล ๐๐๐๔/๕๑๓๑๑

สำนักราชเลขาธิการ

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๗ กันยายน ๒๕๔๕

เรื่อง พระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์ และภาพพระราชกรณียกิจ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

อ้างถึง หนังสือที่ นร. ๐๗๐๖.๕/๒๖๙ ลงวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๔๕

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอให้มีความกราบบังคมทูลพระกรุณา ขอพระราชทานพระบรมฉายาลักษณ์ และภาพพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสต่าง ๆ จำนวน ๒๐๐ พระรูป เพื่อเชิญไปลงพิมพ์ในหนังสือเฉลิมพระเกียรติชุด "การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท" ที่โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนจะจัดพิมพ์ขึ้นเป็นชุด ๆ ละ ๑๐ เล่ม สำหรับเผยแพร่โดยไม่มีการจัดจำหน่าย ความแจ้งอยู่แล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว โปรดเกล้า ฯ พระราชทานตามที่ขอพระมหากรุณา

จึงเรียนมาเพื่อให้โปรดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปติดต่อในรายละเอียดเกี่ยวกับพระบรมฉายาลักษณ์ และภาพพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ในสวนจิตรลดาโดยตรงต่อไปด้วย ทั้งนี้ ได้แจ้งให้เจ้าหน้าที่ของฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ทราบด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(นายจิตรพัฒน์ ไกรฤกษ์)

รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

กองข่าว

โทร. ๐๒ ๒๒๕ ๓๔๕๗ - ๖๒ ตีข ๓๔๐๒

โทรสาร ๐๒ ๒๒๕ ๓๒๙๗

คำปรารภ

นับเป็นโอกาสครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่สำนักงาน ก.พ. ได้จัดโครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท โดยนำหลักประพฤติปฏิบัติจากพระบรมราชาโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานให้แก่ข้าราชการในวันข้าราชการพลเรือนทุกปี มาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนาข้าราชการให้เป็นข้าราชการที่ดี ถวายเป็นราชสักการะแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่ทรงมีพระชนมายุ ๖ รอบ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นต้นมา

ในวันพุธที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ อันเป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระชนมพรรษา ๗๕ พรรษา สำนักงาน ก.พ. โดยดำริเริ่มต้นของคุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ อดีตเลขาธิการ ก.พ. จึงเห็นเป็นวาระมหามงคลยิ่งที่จะได้จัดทำหนังสือชุด “เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท” ชุดนี้ขึ้นเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะ และแสดงออกซึ่งความจงรักภักดีแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยเล็งเห็นว่ามิใช่เพียงพระบรมราชาโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ ที่พระราชทานให้ปวงชนชาวไทยถือเป็นประทีปนำชีวิตไปในทางที่ดีเท่านั้น หากแต่พระราชจริยวัตรอันงดงาม และพระราชกรณียกิจที่ทรงปฏิบัติอย่างต่อเนื่องยาวนานตลอดมาล้วนมีคุณค่าที่ควรบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ และน้อมนำไปเป็นหลักประพฤติปฏิบัติตนของบรรดาเหล่าข้าราชการและพลกนิกรทุกสาขาอาชีพทั้งสิ้น

หนังสือชุดนี้สำเร็จลงได้ ด้วยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมทุกท่าน ที่ได้อุตสาหะค้นคว้าเรียบเรียงเนื้อหาในแต่ละบทแต่ละตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือความอนุเคราะห์ในการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาในต้นฉบับบทความเฉลิมพระเกียรติ จากที่ปรึกษาศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมทั้งสองท่าน คือ นางสายสองาศ์ แก้วเกษตรกรณ์ และนางสาวเปรมจิตต์ เมฆินทร์ รวมทั้งได้รับคำแนะนำการใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้องจากนายธเนศ เนติโพธิ์ สำนักราชเลขาธิการ ด้วย ซึ่งความร่วมมือร่วมใจเหล่านี้ได้หล่อหลอมมาจากจุดร่วมเดียวกัน คือความรัก ความศรัทธา และความจงรักภักดีในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั่นเอง

สำนักงาน ก.พ. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเฉลิมพระเกียรติชุดนี้ จะมีส่วนช่วยให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกหมู่เหล่า ตลอดจนพลกนิกรทุกสาขาอาชีพ ได้เรียนรู้หลักประพฤติปฏิบัติตามรอยพระยุคลบาท เพื่อน้อมนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติตนปฏิบัติหน้าที่เสริมสร้างคุณความดีให้เกิดประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองต่อประเทศชาติ เพื่อถวายเป็นราชสักการะแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยทั่วกัน

สำนักงาน ก.พ.

เมษายน ๒๕๔๖

ฎีลีบาทคือบุญของแผ่นดิน
จารึกตลอดรัตนโกสินทร์สมัย
๓ ครองเมืองเมืองกัศมีร์มอบบุญให้
๓ ครองใจใจรักพระเจ้ากรี
ราชฎีร์ทุกขีรอน ทรงเป็นน้ำหยาดจำเริญ
เหน็บหนาว ก็ทรงเป็นสุริย์ศรี
...สำนึกใน พระกรุณา พระบารมี
ที่ทรงครองแผ่นดินนี้มาโดยธรรม...

คำ : อุดล จันทศักดิ์

สารบัญ

คำปรารภ

ส่วนที่ ๑ หนังสือเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ส่วนที่ ๒ พระราชประวัติ

ส่วนที่ ๓ เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท :
พระเจ้าอยู่หัวในใจของข้าพเจ้า

บรรณานุกรม

คณะผู้จัดทำ

หนังสือเฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

หนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

“โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท” เป็นโครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๖ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ โดยรัฐบาลเห็นชอบให้สำนักงาน ก.พ. ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการ เป็นผู้ดำเนินการและถือเป็นโครงการสำคัญของรัฐบาล โดยให้ทุกส่วนราชการได้เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท เพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและเป็นพลังของแผ่นดิน

นับจากวันที่โครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเริ่มต้นมาจนถึงปัจจุบัน จำนวนผู้เข้าอบรมในโครงการที่เพิ่มทวีขึ้น ย่อมหมายถึงการที่กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งเป็นผู้มีโอกาสได้ทำงานเพื่อบ้านเมืองและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สมองพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เรียนรู้และตระหนักในหลักประพฤติปฏิบัติที่ข้าราชการ

ที่ยึดถือจากพระบรมราชาวาทที่พระราชทานแก่ข้าราชการพลเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นมา เป็นประจำทุกปี ได้สังเกตและซึมซับวิธีปฏิบัติ พระองค์และการทรงงานจากพระราชจริยวัตรและพระราชกรณียกิจ ทำให้เกิดแรงกระตุ้นที่จะยึดถือเป็นแบบอย่างและเกิดพลังที่จะปฏิบัติตนเป็น ข้าราชการที่ดี ทำงานให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติ ถวาย เป็นราชสักการะแด่องค์พระประมุขผู้เป็นศูนย์รวมแห่งความรัก ความเคารพ และความศรัทธาของแต่ละคนอย่างเต็มความสามารถเพิ่มจำนวนขึ้นไม่มีที่ ล้นสุด ความสำเร็จของโครงการเกิดจากการที่ผู้ได้เรียนรู้ต่างมุ่งมั่นที่จะ พัฒนาตนเองเพื่อบุคคลที่เขารักอย่างจริงใจ

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนม- พรวรษา ๗๕ พรรษา ในวันพุธที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๕ จึงนับเป็นโอกาสสำคัญ ที่จะขยายขอบข่ายการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น คุณหญิงทิพาวดี เมฆสุวรรณ อดีตเลขาธิการ ก.พ. ได้มีดำริเห็นควรให้ ประมวลพระบรมราชาวาท และพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่พระราชทานให้แก่บุคคลกลุ่มต่าง ๆ มาเป็นหลักสำคัญในการประพฤติ ปฏิบัติตน ในรูปแบบของหนังสือชุด “เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท” ใน ๙ หลักการ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อ น้อมเกล้าฯน้อมกระหม่อมถวายเป็นราชสักการะและแสดงออกซึ่งความ จงรักภักดีในปีมหามงคลนี้อีกครั้งหนึ่ง นอกจากนี้ ยังเป็นการขยายโอกาส ในการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทไปยังผู้อ่านที่มีความสนใจได้มากขึ้น

หนังสือชุด “**เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท**” เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทั้งชุดประกอบด้วยหนังสือเล่มเล็ก จำนวน ๑๐ เล่ม เล่มแรก จะกล่าวถึงที่มาของการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ พระราชประวัติโดยย่อของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และข้อสรุปจากการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทในรูปแบบของข้อความประทับใจจากผู้ที่ผ่านการอบรมโครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท สำหรับอีก ๙ เล่มนั้น เนื้อหาภายในจะประกอบด้วย ๒ ส่วนสำคัญ คือ พระบรมราชาวาทและพระราชดำรัส ซึ่งอัญเชิญเฉพาะบางองค์ที่เน้นเกี่ยวกับหลักประพฤติปฏิบัติตน ๙ ประการ และบทความที่ได้เรียบเรียงจากบทบรรยายและการบอกเล่าของผู้ปฏิบัติงานใกล้ชิดใต้เบื้องพระยุคลบาท เพื่อนำสู่การเรียนรู้ในหลัก ๙ ประการ คือ **สติ ปัญญา ความเพียร สุจริต หน้าที่ เสียสละ อดทน เมตตา ความถูกต้องเป็นธรรม กตัญญู และเพื่อประชาชน**

หลักประพฤติปฏิบัติตนที่สะท้อนจากพระราชดำรัส พระบรมราชาวาท พระราชจริยาวัตร และพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น แท้ที่จริงแล้วมีมากมายเกินกว่าจะคณานับได้ การคัดเลือกมาในนี้เพียง ๙ ประการ จึงเป็นเพียงส่วนเสี้ยวเล็กน้อยของต้นแบบที่ยิ่งใหญ่ และประเสริฐสุดของแผ่นดิน หากผู้ใดสามารถน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติตามได้ ไม่ว่าจะหลักการใด ย่อมส่งผลดีทั้งต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยรวม สมตามเจตนารมณ์ของการจัดทำหนังสือ “**เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท**” ทุกประการ

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พระราชประวัติ

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พระราชประวัติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระนามเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช (เนื้อหาต่อไปในเล่มจะใช้คำว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว”) ทรงเป็นพระราชโอรสพระองค์เล็ก ในสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงสงขลานครินทร์ และหม่อมสังวาลย์ ตะละภัฏ (ภายหลังทรงได้รับการเฉลิมพระนามาภิไธยเป็นสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี) เสด็จพระราชสมภพ เมื่อวันที่ ๑๒ ค่ำ เดือนอ้าย ปีเถาะ นพศก จ.ศ. ๑๒๘๙ ตรงกับวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๐ ณ โรงพยาบาลเมานท์ออบอร์น เมืองเคมบริดจ์ มลรัฐแมสซาชูเซตส์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เนื่องจากสมเด็จพระบรมราชชนกและสมเด็จพระบรมราชชนนีกำลังทรงศึกษาวิชาการอยู่ในประเทศนั้น ในเวลานั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระอนุชาในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และทรงมีพระเชษฐภคินี อีก ๑ พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา

ในปีพุทธศักราช ๒๔๗๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โดยเสด็จพระบรมราชชนก ซึ่งขณะนั้นทรงสำเร็จการศึกษาปริญญาแพทยศาสตรบัณฑิตเกียรตินิยม จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด กลับสู่ประเทศไทยพร้อมสมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระพี่นางเธอและสมเด็จพระเชษฐา โดยได้ประทับ ณ วังสระปทุม ต่อมาสมเด็จพระบรมราชชนกนาถเสด็จทิวงคต เมื่อวันอังคารที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒ ขณะนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาเพียง ๑ พรรษากับอีก ๙ เดือน หลังการเสด็จทิวงคตของพระบรมราชชนก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพร้อมด้วยพระราชมารดา และพระเชษฐภคินียังคงประทับอยู่ ณ พระตำหนักใหม่วังสระปทุม ถนนพญาไท จากพระตำหนักใหม่มีถนนสู่พระตำหนักใหญ่ที่ประทับของสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเสด็จพระราชดำเนินไปเฝ้าฯ สมเด็จพระอัยยิกาเสมอ ๆ พร้อมกับพระราชมารดา พระบรมเชษฐา และพระเชษฐภคินี

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับ ณ วังสระปทุม จนถึงเดือน
เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระราช-
มารดา พระบรมเชษฐา และพระเชษฐภคินีไปทรงศึกษาต่อ ณ ประเทศ
สวีตเซอร์แลนด์ การเสด็จต่างประเทศครั้งนี้ เนื่องจากสมเด็จพระบรมเชษฐา
ไม่ทรงแข็งแรงนักแพทย์ทูลแนะนำให้เสด็จไปประทับในต่างประเทศที่มีอากาศดี
สมเด็จพระราชมารดา จึงทรงเลือกเมืองโลซานน์ ประเทศสวีตเซอร์แลนด์
เป็นที่ประทับเพราะเป็นเมืองที่มีอากาศดี ภูมิประเทศสวยงามและพลเมือง
มีอัธยาศัยอันดี

การศึกษา

เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมายุได้ ๕ พรรษา ได้เสด็จเข้ารับการศึกษาชั้นต้น ณ โรงเรียนมาแตร์ เดอี ถนนเพลินจิต กรุงเทพมหานคร ในปี่นี้เองที่ประเทศไทยได้เกิดเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครอง ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ต่อมาในเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ หม่อมสังวาลย์ มหิดล ณ อยุธยา พระราชมารดา จึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าพาพระโอรสและพระธิดาไปประทับยังนครโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เพื่อการศึกษาและพระพลานามัยของพระโอรส

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษา ที่โรงเรียนเม็ยมองต์ เมืองโลซานน์ ในเดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๖ พร้อมด้วยพระเชษฐภคินี และ สมเด็จพระเชษฐาธิราช ทรงศึกษา วิชาภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาอังกฤษ จากนั้นทรงเข้าศึกษาต่อ ในชั้นมัธยมศึกษา ณ โรงเรียนเอกอล นูแวล เดอลา ซีออิสโรมองต์ เมือง โลซานน์ ซึ่งเป็นโรงเรียนของเอกชน ที่รับนักเรียนนานาชาติ ทรงเรียนจน สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปลาย

หลังจากประทับที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้ ๕ ปีเศษ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จฯ นิวัตประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ พร้อมด้วย สมเด็จพระราชชนนีและพระเชษฐภคินีเป็นเวลา ๒ เดือน โดยประทับ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต เป็นการชั่วคราว หลังจากนั้น ได้เสด็จฯ กลับไปศึกษาต่อจนในปีพุทธศักราช ๒๔๘๘ ทรงได้รับประกาศ นียบัตรทางอักษรศาสตร์ จากโรงเรียนยิมนาสกลาซีค กังโตนาล แห่งเมือง โลซานน์ แล้วทรงเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยโลซานน์ แผนกวิทยาศาสตร์ แขนงวิศวกรรมศาสตร์

จนกระทั่งเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ รัฐบาลไทยได้กราบบังคมทูล
เชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จนิวัตพระนครชั่วคราว
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โดยเสด็จกลับประเทศไทยด้วยพร้อมพระ-
บรมราชชนนี ถึงกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ และเข้าวันที่
๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ ก่อนกำหนดวันเสด็จพระราชดำเนินจากประเทศไทย
เพียง ๔ วัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลต้องพระแสงปืน
เสด็จสวรรคต ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ต่อมาข่าวสวรรคตนำความโศกเศร้าสลด
สู่ชาวไทยในเวลานั้นอย่างใหญ่หลวง แต่ก็ไม่อาจเทียบได้กับความทุกข์ระทม
อย่างลึกซึ้งของสมเด็จพระบรมราชชนนีและสมเด็จพระอนุชาที่ทรงใกล้ชิด
สนิทสนมและร่วมทุกข์ร่วมสุขมาโดยตลอด พระบรมวงศ์ทั้งหลาย คณะ
รัฐมนตรี และข้าราชการผู้ใหญ่ทั้งปวงได้ปรึกษากันหรือกันเห็นว่าเป็นที่สมควร
จะดำรงสิริราชสมบัติต่อไปตามกฎหมายเถียรบาล อันว่าด้วยการสืบสันตติวงศ์
พุทธศักราช ๒๔๖๗ คือสมเด็จพระอนุชาธิราช หรือ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ
เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งรัฐสภาได้ประชุมร่วมกันเป็นการพิเศษ ณ
พระที่นั่งอนันตสมาคม นายปรีดี พนมยงค์ นายกรัฐมนตรี ได้แถลงต่อที่
ประชุมรัฐสภา มีความตอนหนึ่งว่า

“ที่ประชุมรัฐสภาได้รับทราบการสวรรคตด้วยความโศกเศร้าเป็นอย่างยิ่ง
และมีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ให้อัญเชิญ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้า
ภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นทรงราชย์สืบสันตติวงศ์ต่อไป”

จึงได้กราบบังคมทูลอัญเชิญ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพล
อดุลยเดช ซึ่งขณะนั้นมีพระชนมายุ ๑๙ พรรษา (๑๘ ปี ๖ เดือน ๔ วัน)
เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์ รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรม-
ราชจักรีวงศ์

อย่างไรก็ตาม ขณะที่เสด็จขึ้นครองราชย์นั้น ทรงมีพระชนมายุเพียง ๑๙ พรรษา ยังไม่ทรงสามารถบริหารราชการแผ่นดินด้วยพระองค์เอง รัฐสภา จึงได้ทำการแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการขึ้นประกอบไปด้วย พระสุธรรม วิจิฉัย พระยานลราชสุวัจน์ และนายสงวน จุฑะเดมิย์ สมาชิกพฤฒิสภา ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร (ต่อมาได้รับ พระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้เป็นสมเด็จพระชัยนาทนเรนทร) และพระยามานวราชเสวี เพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินแทนจนกว่าจะทรงบรรลุนิติภาวะ

ภายหลังจากที่สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเป็นเอกฉันท์กราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ สืบต่อจากพระบรมเชษฐาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินกลับประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกครั้งหนึ่งในวันจันทร์ที่ ๑๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๔๙ เพื่อทรงศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม แต่ในครั้งนี้ ทรงเลือกศึกษาวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์แทนวิชาวิศวกรรมศาสตร์ที่ทรงศึกษาอยู่เดิม เพื่อเตรียมพระองค์ให้พร้อมที่จะเป็นผู้ปกครองที่ดี

ชีวิตวัยเยาว์

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรง
สละราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ รัฐบาลไทยได้

กราบบังคมทูลอัญเชิญพระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าอานันทมหิดล พระบรม
เชษฐาธิราช เสด็จขึ้นครองราชย์ สืบราช
สันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาล
ที่ ๘ แห่งราชวงศ์จักรี สมเด็จพระราช
ชนนี ทรงได้รับการสถาปนาฐานันดรศักดิ์
เป็น “สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์”
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรง
ได้รับการสถาปนาฐานันดรศักดิ์ เป็น
“สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพล
อดุลยเดช” เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม
พุทธศักราช ๒๔๗๘ แต่ทุกพระองค์

ก็ยังคงประทับอยู่ที่เมืองโลซานน์
โดยสมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ได้ย้ายครอบครัวไปอยู่ที่เมืองพวยยี
ติดกับเมืองโลซานน์ และทรงตั้งชื่อพระตำหนักที่ประทับว่า “วิลลาวิวัฒนา”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับสมเด็จพระบรมเชษฐาทรงใกล้ชิด
สนิทสนมกันมากเพราะพระชนมพรรษาห่างกันเพียง ๒ พรรษา สองพระองค์
ทรงโปรดของหลายสิ่งคล้ายกัน และมักทรงทำอะไรเหมือนกัน เช่น จลอง
พระองค์มักจะทรงเลือกแบบเดียวกัน ทรงโปรดเรื่องเรือรบและเครื่องบิน
เหมือนกันทั้งสองพระองค์ ทรงรวบรวมสมุดภาพเรือรบและเรือจำลองไว้
หลายลำ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทรงขอให้กองทัพเรือ

ส่งภาพถ่ายและรูปจำลองเรือรบของกองทัพไทยไปถวาย พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ทำเรือรบจำลองถวาย ๒ ลำ เพื่อจะได้พระราชทานสมเด็จพระอนุชาลำหนึ่ง เมื่อเจริญพระชนมพรรษามากขึ้น ก็ทรงโปรดดนตรีเช่นกัน และทรงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเหมือนกัน

เมื่อมีพระชนมพรรษาสูงขึ้น ทั้ง ๒ พระองค์มักจะทำของเล่นเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดงานที่ทำด้วยฝีมือพระหัตถ์ ทรงต่อเรือลำเล็ก ๆ เอง และแทนที่จะซื้อวิทยุสำเร็จรูป พระองค์และสมเด็จพระบรมเชษฐา ก็ทรงช่วยกันเปิดตำราที่สอนการประกอบวิทยุ และทรงต่อวิทยุตามตำราจนสำเร็จใช้งานได้ สมเด็จพระราชชนนีทรงสนับสนุนให้ทรงทำกิจกรรมดีมีประโยชน์ ดังนั้นได้ทุนพระตำหนักวิมลลาภพัฒนาจึงมีการทำเครื่องไม้และมีอุปกรณ์ทำงานช่างไม้ครบครัน แม้เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับประเทศไทยเพื่อเป็นพระมหากษัตริย์ พระองค์ก็ทรงมีห้องทำงานที่มีเครื่องไม้และมีอุปกรณ์ทำงานช่างไม้ครบครันเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการที่ทรงเป็นนักประดิษฐ์คิดค้นทดลองของพระองค์ท่าน

ระหว่างประทับที่กรุงเทพฯ แม้จะเป็นระยะเวลาอันสั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตามเสด็จสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชที่ประทับตามต่างจังหวัดและชานเมืองกรุงเทพฯ หลายครั้ง ทรงสนพระราชหฤทัยในทุกๆ สุขของราษฎรและการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ไม่ว่าจะทั้งสองพระองค์เสด็จไปแห่งหนใดประชาชนจะเข้าเฝ้าฯ ชมพระบารมีอย่างใกล้ชิด ประชาชนชื่นชมเทิดทูนสมเด็จพระบรมเชษฐา รักและนิยมสมเด็จพระอนุชา สองพระองค์งามทั้งพระรูปโฉมและพระราชจริยาวัตร พระอัธยาศัยอันอ่อนโยนไม่ถือพระองค์ ราษฎรแสดงความจงรักภักดี พร้อมใจกันมารับเสด็จอย่างบริสุทธิ์ใจ เป็นการแสดงให้เห็นถึงความเทิดทูนและเชื่อมั่นในสถาบันพระมหากษัตริย์ที่สืบทอดมาช้านานยังมั่นคงแน่นแฟ้นอยู่ในใจของประชาชนทุกหนแห่ง

ในระหว่างที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จประทับอยู่ที่ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์นั้น ได้ทรงพบกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร พระธิดาใน พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ (พระนามเดิม หม่อมเจ้านักขัตรมงคล กิติยากร พระองค์เจ้าหลานเธอในรัชกาลที่ ๕ ทรงเป็นอัครราชทูตประจำ สำนักเชนต์เจมส์ ประเทศอังกฤษ) และหม่อมหลวงบัว (สนทวงศ์) กิติยากร ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งในขณะนั้น หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ได้ตามเสด็จพระบิดา ซึ่งมาเป็นเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศอังกฤษ เดนมาร์ก และฝรั่งเศส ตามลำดับ

ในวันอาทิตย์ที่ ๓ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๙๑ พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงประสพ อุบัติเหตุทางรถยนต์ และได้เข้า รักษาพระองค์ ณ โรงพยาบาล แห่งหนึ่งในเมืองโลซานน์ ประเทศ

สวิตเซอร์แลนด์ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ได้มีโอกาสเยี่ยมพระอาการ เป็นประจำ จนกระทั่งหายประชวร นับแต่นั้นมาทั้งสองพระองค์ก็ทรงมี ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงประกอบ พิธีหมั้นกับหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ในวันอังคารที่ ๑๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๙๒ ณ เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จนิวัต พระนคร พร้อมด้วยหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดการพระราชพิธีสำคัญ ๓ พิธีคือ พระราชพิธีถวายพระเพลิง พระบรมศพพระบรมเชษฐาธิราช พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส และพระราชพิธี บรมราชาภิเษก ภายในปีนั้น

พระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ในเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จนิวัตประเทศไทยทางซลมารคโดยเรือพระที่นั่ง ซีแลนเดีย (SELANDIA)
เพื่อพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล ในครั้งนี้มีผู้ตามเสด็จพระราชดำเนิน คือ หม่อมราชวงศ์ศิริกิติ
กิตติยากร พระคู่หมั้น หม่อมหลวงมณีรัตน์ บุนนาค สมุหราชองครักษ์

ราชเลขาณุกรในพระองค์ ราชวงศ์ริกรี และข้าราชการบริพารอีกจำนวนหนึ่ง ส่วนสมเด็จพระบรมราชชนนีไม่ได้เสด็จกลับด้วย เพราะถึงแม้เวลาจะล่วงเลย มาเกือบ ๔ ปี แต่สมเด็จพระบรมราชชนนียังไม่คลายความวิปโยคถึงพระโอรส พระองค์ใหญ่ ไม่อาจแข็งพระราชนฤทัยเสด็จมาถวายพระเพลิงพระบรมศพได้ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา พระเชษฐภคินี เสด็จมาถวาย พระเพลิงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทั้งยังแทนพระองค์ สมเด็จพระบรมราชชนนีด้วย

พระราชพิธีราชาภิเษกสมรส

ในวันศุกร์ที่ ๒๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชพิธีราชาภิเษกสมรส กับ หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร โดยได้ถวายดอกไม้ธูปเทียนแพสมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ณ พระตำหนักวงษ์สระปทุม และพระราชทานเลี้ยงเป็นการภายใน ในหมู่พระประยูรญาติและข้าราชการใกล้ชิดไม่เกิน ๒๐ คน ในตอนกลางคืน ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน นับเป็นงานฉลองพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสที่เล็กและเรียบง่ายที่สุดงานหนึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์ กิติยากร ขึ้นเป็น “สมเด็จพระบรมราชินีสิริกิติ์” และได้เสด็จออกมหาสมาคม ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณมหินทรพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง เพื่อโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพร เนื่องในพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสสำหรับพระบรมวงศานุวงศ์นั้น โปรดเกล้าฯ ให้เฝ้าฯ ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณฯ ส่วนข้าราชการและคณะทูตานุทูตต่างประเทศ โปรดเกล้าฯ ให้เฝ้าฯ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยมโหฬรายพิมาน และในวันรุ่งขึ้น คือวันเสาร์ที่ ๒๙ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระราชินีได้เสด็จแปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยขบวนรถไฟพิเศษ ประทับ ณ พระราชวังไกลกังวลเป็นเวลา ๕ วัน จึงเสด็จกลับพระนคร เพื่อทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกต่อไป

พระราชพิธีบรมราชาภิเษก

วันศุกร์ที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง
การพระราชพิธีบรมราชาภิเษกขึ้น ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณฯ ในพระบรม
มหาราชวัง (จึงถือเอาวันที่ ๕ พฤษภาคมของทุกปี เป็นวัน “ฉัตรมงคล”)
เฉลิมพระปรมาภิไธย ตามที่จารึกในพระสุพรรณบัฏว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศร
รามธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร”

กล่าวพระนามกันโดยทั่วไปว่า

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช”

ในพระราชพิธีนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการ เป็นครั้งแรกต่อพระมหาราชครูพราหมณ์อาจารย์และผู้ที่มาประชุมเฝ้าอยู่ ณ ที่นั้น เป็นพระราชอาศิรวาท แต่ประชาชนชาวไทยว่า

**“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม
เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”**

ในโอกาสนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เฉลิมพระนามาภิไธย สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ เป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี” หลังจากนั้นในวันจันทร์ที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๑๓ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ ไปประเทศสวีเดนเพื่อทรงรักษาพระสุขภาพ ซึ่งขณะนั้นไม่ทรงสมบูรณ์นัก อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ที่ทรงประสบ เมื่อครั้งประทับอยู่ที่สวีเดน ตามคำแนะนำของคณะแพทย์ชาวสวีเดน และได้เสด็จพระราชดำเนินกลับถึงประเทศไทยเมื่อเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาประทับ ในประเทศแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ในหน้าที่พระมหากษัตริย์ด้วยพระองค์เอง ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๑๔ ทรงตั้งพระราชปณิธานไว้ว่า จะเสด็จพระราชดำเนินออกเยี่ยมราษฎรใน ต่างจังหวัดให้ทั่วประเทศ โดยเริ่มที่ภาคกลางก่อนและจะเสด็จฯ ยังภาคอื่น ๆ จนครบทุกภาค

พระราชโอรสและพระราชธิดา

สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สิริวัฒนา-
พรรณวดี ประสูติเมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๙๔
ณ โรงพยาบาลมงชั้วซีส์ เมืองโลซานน์ เมื่อเจริญพระชันษาได้ ๗ เดือน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จนิวัตพระนคร ประทับ ณ พระตำหนัก
จิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ในเดือนธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๔ จากนั้น
ได้เสด็จฯ แปรพระราชฐานไปประทับ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต
จนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี มีพระประสูติกาลพระราชโอรส
และพระราชธิดาอีก ๓ พระองค์ คือ

ทรงผนวช

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชศรัทธาอุปสาทาในพระบวรพุทธศาสนา และได้ทรงขอบรรพชาต่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (อุปัชฌายาจารย์) โดยออกบรรพชาตามโบราณราชประเพณีเป็นเวลา ๑๕ วัน คือระหว่างวันจันทร์ที่ ๒๒ ตุลาคม ถึงวันจันทร์ที่ ๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๙๙ ทรงผนวช ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้พระสมณนามว่า “ภูมিপโลกิขุ” และเสด็จฯ ไปประทับ ณ พระตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร

ในระหว่างที่ทรงผนวชอยู่นี้ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ด้วยเหตุนี้ในวันอังคารที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๙๙ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาเฉลิมพระเกียรติยศ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินี เป็น “สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ” นับเป็นสมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถพระองค์ที่ ๒ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ (พระองค์แรกคือ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ ๕)

การที่ทรงผนวชเป็นปิตุอย่างยิ่งต่อผู้มีพระคุณโดยเฉพาะสมเด็จพระราชชนนีทรงมีความสุขมากในฐานะเป็น “แม่” เมื่อลูกบวชให้ย่อมมีความปิติยินดีอย่างยิ่ง อีกอย่างหนึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีความสุขปิติยินดีและมีความสุขเช่นกัน ที่ได้ทอดพระเนตรเห็นสมเด็จพระราชชนนี ทรงพระสรวล ยิ้มแย้ม ร่าเริงแจ่มใส และมีความสุขมาก เพราะก่อนนั้นพระองค์ ทรงได้รับแต่ความทุกข์จากการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักยิ่งในเวลาที่ยังไม่ควร จะจากไป

พระราชกรณียกิจ

พระราชกรณียกิจ พระราชจริยาวัตร และพระมหากรุณาธิคุณของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อแผ่นดิน ต่อประชาชนมีมากมายเกินกว่า จะคนานับได้ เป็นที่ประจักษ์แก่พสกนิกรชาวไทยทั้งปวง ตลอดระยะเวลา ที่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติจวบจนปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอุทิศพระองค์ทรงปฏิบัติงานด้วยความอดทน พากเพียร และเสียสละ เพื่อประโยชน์สุขและความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศไทย และประชาชนอย่างจริงจังด้วยพระวิริยะอุตสาหะ พระปรีชาสามารถและสายพระเนตรอันยาวไกล พระองค์ทรงเสด็จร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพสกนิกรในทุกหนแห่ง ทรงพระราชอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ ต่อเนื่องตลอดมา ทรงเป็นแบบอย่างในด้านความเป็นผู้นำและนักปกครองที่ดี ทรงเป็นศูนย์รวมพลังความสามัคคีของประชาชนชาวไทยทั้งหมด

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและได้มีพระราชดำริที่จะแก้ปัญหาของชนบทด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายประการด้วยกัน ตามลักษณะ

ของปัญหาและสภาพทางกายภาพตลอดจนสังคมจิตวิทยาแห่งชุมชนนั้น ๆ แนวพระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศที่สำคัญคือ การที่ทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองได้ของราษฎรในชนบทเป็นหลัก การพัฒนาโดยยึดปัญหาและสภาพแวดล้อมแต่ละพื้นที่เป็นหลัก โดยเฉพาะทรงให้ความสำคัญกับความกระตือรือร้นของคนในพื้นที่ รวมทั้งปัญหาและความต้องการของเขาเหล่านั้นมากเป็นพิเศษ ทรงมีพระราชดำรัสว่า

“...การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยาภูมิประเทศตามสังคมวิทยา คือนิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำเราเข้าไป ไปช่วยโดยที่จะตัดเขาให้เข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจ หลักการของการเข้าไปพัฒนานี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้หลักในการพัฒนาคือ จะต้องกระตุ้นผู้นำชุมชนให้เป็นตัวนำในการพัฒนา การพัฒนาพื้นที่ใดต้องศึกษาภูมิศาสตร์ของพื้นที่นั้นและนิสัยใจคอของคนในพื้นที่นั้นให้ถ่องแท้ นอกจากนี้การพัฒนานั้นจะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่รีบร้อนที่จะให้เกิดผลในทางความเจริญอย่างรวดเร็วเกินไป ที่สำคัญชุมชนควรจะต้องพึ่งตนเองให้ได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้มีโครงการที่เอื้ออำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชนมากมาย บางโครงการได้พระราชทานแนวพระราชดำริผ่านรัฐบาล ผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบางโครงการก็ทรงดำเนินการด้วยพระองค์เองอย่างเช่น โครงการหลวง โครงการสวนพระองค์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีมากกว่าสามพันกว่าโครงการ สำหรับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาชนบทที่สำคัญ คือโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนา ซึ่งมีอยู่ทุกภาคของประเทศรวม ๖ ศูนย์ด้วยกัน

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ ศูนย์รวมของการศึกษาค้นคว้าทางด้านการพัฒนาแขนงต่าง ๆ ในพื้นที่ชนบทของประเทศ วัตถุประสงค์ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และความเข้าใจในข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ตลอดจนสภาพปัญหาและข้อจำกัดของการพัฒนา การศึกษาค้นคว้านี้ครอบคลุมถึงการทดลองการวิจัย การแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนา ตลอดจนเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม เป็นการเน้นแนวทางการพัฒนาโดยยึดข้อเท็จจริงในแต่ละพื้นที่เป็นหลัก หลักการนี้เป็นผลมาจากสภาพความเป็นจริงที่ว่าท้องถิ่นแต่ละแห่งย่อมมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะประเด็นปัญหาหลักของพื้นที่ที่ทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษา เพื่อแก้ปัญหาให้เกษตรกรที่ยังยากลำบาก แร่นแค้นอยู่นั้นได้ “พออยู่ พอกิน” และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นรากฐานของการพัฒนาตนเอง ครอบคลุม และชุมชนให้เข้าสู่ระดับของการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับที่สูงขึ้นไปได้ในอนาคต อันจะเป็นการสร้างความมั่นคงแข็งแรงแก่ประเทศอย่างเป็นองค์รวม

สรุป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ไปพบประชาชน ทรงแก้ไขปัญหาให้ประชาชน ทรงงานสม่ำเสมอ อดทน ทรงงานบังเกิดผลรูปธรรม ทรงคิดค้นประดิษฐ์และพัฒนา ทรงปฏิบัติ ทรงอยู่ให้เห็น ทรงพระเมตตา ไม่เลือกปฏิบัติ ทรงแน่วแน่แก้ไขปัญหของประเทศชาติ ฯลฯ

พระมหากษัตริย์คุณอันประเสริฐและยิ่งใหญ่ของพระองค์นี้ ทำให้สื่อมวลชนทั้งในและต่างประเทศทั่วโลก กล่าวยกย่องว่า “ในบรรดาพระมหากษัตริย์ที่มีอยู่ในโลกปัจจุบันนี้ ไม่มีพระองค์ใดทรงงานหนักเพื่อประชาชนเท่ากับพระมหากษัตริย์ไทยพระองค์นี้”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเปี่ยมด้วยพระมหากษัตริย์คุณอันสูงยิ่งต่อประเทศไทย และพสกนิกรชาวไทยทุกหมู่เหล่า นับเป็นบุญคุณอันใหญ่หลวงยิ่งนัก ที่พวกเราได้เกิดมาเป็นคนไทย อยู่บนผืนแผ่นดินไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภารของพระองค์ ผู้ทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรม และพระมหากษัตริย์คุณอันประเสริฐสูงสุด เป็นแบบอย่างที่ดีงามที่เราเหล่าข้าราชการและพสกนิกรทุกหมู่เหล่าสมควรอย่างยิ่งที่จะได้เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท โดยน้อมนำเอาแบบอย่างที่ดีงาม ใส่เกล้าใส่กระหม่อม ยึดถือเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สังคม และประเทศชาติสืบไป

เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท :
พระเจ้าอยู่หัวในใจของข้าพเจ้า

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พระเจ้าอยู่หัวในใจของข้าพเจ้า

จากการที่สำนักงาน ก.พ. ได้มอบบัตร **ปณิธานของข้าพเจ้า** จำนวน ๑ แผ่นใบ ให้ข้าราชการที่ได้เข้าร่วมโครงการเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท แสดงถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้ และแสดงปณิธานที่ตั้งใจมุ่งมั่นประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ เพื่อทูลเกล้าฯ ถวายเป็นราชสักการะ เป็นราชสดุดีแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ข้าราชการจำนวนหนึ่งได้ส่งสำเนาบัตรปณิธานดังกล่าวกลับไปยังสำนักงาน ก.พ. ข้อความที่ปรากฏในบัตรปณิธานแต่ละใบคือส่วนเสี้ยวของความรู้สึกของพลกนิกรที่มีต่อองค์พระประมุข ซึ่งมากเกินไปกว่าจะเรียงร้อยเป็นถ้อยคำได้หมดสิ้น ความมุ่งมั่นในการนำพระบรมราโชวาท และพระราชจริยวัตรที่ได้เรียนรู้มาเป็นหลักในการครองตน และครองงานของแต่ละคน คือการน้อมนำแบบอย่างที่ดีงามที่สุดของแผ่นดินมาไว้ในใจ และนำสู่การประพฤติปฏิบัติอันก่อให้เกิดประโยชน์สุขโดยรวมแก่สังคม และประเทศชาติทั้งสิ้น ความมุ่งมั่นดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้อย่างไรหากมิใช่ด้วยการมีองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอยู่ในใจของทุก ๆ คน

ข้อความต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของความรู้สึก และความมุ่งมั่นเหล่านั้น

“พระราชกรณียกิจอันงดงามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และน้ำพระทัยที่เปี่ยมด้วยเมตตา ความรัก ความห่วงใย
อาณาประชาราษฎร์และคุณธรรมที่สูงส่ง”

นางพะเยาว์ สุจิตต์ มหาวิทยาลัยมหิดล

“พระราชกรณียกิจหรืองานที่ในหลวงท่านปฏิบัติอย่างไม่มีวันหยุดหย่อน
และไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย ท้อแท้ให้พลกนิกรของท่านได้เห็นเลย”

นายโกวิช ยิ้มเจริญ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

“ความพอเพียง ในความเพียงพอที่ได้รับแบบอย่างที่ดีจากพระองค์ท่าน”

นายสมนึก บุญยี่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเชียงแสน

“ความเสียสละของในหลวงที่พระองค์สละความสุขส่วนพระองค์
เพื่อประชาชนชาวไทยได้ดำรงชีวิตพอกิน พึงตนเองได้”

นางสุชีลา เลิศลบทวี มหาวิทยาลัยมหิดล

“พระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและความเสียสละ
ของพระองค์ยิ่งใหญ่มาต่อประชาชนและประเทศชาติ”

นางสาวเกียรติสุดา บุญเศรษฐ์ กรมการขนส่งทางบก

“อุทิศพระองค์เพื่องานของชาติและประชาชนของพระองค์”

พ.อ.เทพ บุญญวงค์ กรมการสัตว์ทหารบก

“ความเมตตากรุณาต่อพสกนิกรทุกชั้น ทุกวรรณะ ทุกเพศ ทุกวัย
ทุกเหล่า พร้อมเสมอที่จะช่วยเหลือประชาชนของพระองค์
ให้อยู่กันอย่างมีความสุข”

น.ส.แสงกาญจน์ แกลมกลาง กรมพลศึกษา

“ความเสียสละ ความมีเมตตา ความเพียร การทำงานเพื่อประชาชน
โดยไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากและความเหน็ดเหนื่อย”

นางศุภาพิชญ์ สังข์เทียม โรงเรียนบ้านสันวิไล อำเภออู่ทอง จังหวัดลำพูน

“การเสียสละความสุขส่วนตน ช่วยเหลือผู้ที่ด้อยโอกาสและยากไร้
ให้เขาช่วยเหลือตัวเองได้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข”

นางรำไพ จันทนา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเลย

“การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน การนำหลักธรรมมาปฏิบัติ
การเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม”

นายหาญพล ศิริชัยประภา สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี

“ความกตัญญู”

นางศรีสมร ดวงภมร สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตปทุมธานี

๑. ความมุ่งมั่นที่จะสร้างประโยชน์ต่อแผ่นดินและประชาชน
๒. ความเสียสละประโยชน์ตนเพื่อส่วนรวม
๓. ความพากเพียรไม่ท้อถอยแม้มีอุปสรรคใหญ่หลวง”

พล.ต.สืบพงษ์ สังขระมย์ กองทัพบก

“เสียสละเยี่ยงพระองค์ท่าน ตามกำลังความสามารถ
ทุก ๆ โอกาสและตลอดไป”

นางสมควร กาญจนาภาศ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

“ความมีคุณธรรม มีเมตตา ขยันหมั่นเพียร เพื่อที่จะให้สำเร็จ
และเพื่อเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุด”

น.ส.แสงกาญจน์ แกลมกลาง กรมพลศึกษา

“ให้การช่วยเหลือบุคคลที่ไม่มีโอกาส ได้มีโอกาสช่วยตนเองได้
และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี”

นางศรีวัลลา สุขโชติ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดลำพูน

“ความมุ่งมั่นของพระองค์ท่านที่ปรารถนาให้ประชาชน
สามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยปกติสุข จึงได้นำมาเป็นแนวทาง
ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการและพัฒนาศักยภาพ”

นายทัศนพันธ์ พงษ์เกตรา สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

“การทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต
เพื่อประโยชน์ประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม”

นางสาวพจนีย์ ธนวรานิช กรรมการประกันภัย

“การประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม”

นายสมนึก บุญยี่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเชียงแสน

“ความอดทนและเสียสละ”

พญ. อภิรมย์ เวชภูติ สถาบันประสาทยุติวิทยา

“ความมุ่งมั่นในการพัฒนา ตามพระราชดำรัส
ต้องกล้าและตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้องและเป็นธรรม”

นายสมศักดิ์ ปันทโมก การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

“ตามรอยทศพิธราชธรรมและเศรษฐกิจพอเพียง”

นายบุญทวี วัฒนชัย สำนักงานเขตวัฒนา

บรรณานุกรม

- สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดพิมพ์หนังสือ “พระมามลายโคกหล้า เหลือสุข” เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี, โรงพิมพ์กรุงเทพ, พ.ศ. ๒๕๔๑.
- สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา พระนิพนธ์เรื่อง “แม่เล่าให้ฟัง”, บริษัทหนังสือสุรวงศ์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด, พ.ศ. ๒๕๓๗.
- กนก วงษ์ตระหง่าน, “แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” สถาบันไทยศึกษาและฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๑.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, “พระเจ้าอยู่หัว” โรงพิมพ์กรมวิชาการ, พ.ศ. ๒๕๓๐.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ “พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชกับงานพัฒนา” โรงพิมพ์กรุงเทพ, พ.ศ. ๒๕๓๑.

เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

พิมพ์ครั้งแรก : เมษายน ๒๕๕๖

เล่มที่ ๑ สติ ปัญญา

เล่มที่ ๒ ความเพียร

เล่มที่ ๓ สุจริต

เล่มที่ ๔ หน้าที่

เล่มที่ ๕ เสียสละ อุดหนุน

เล่มที่ ๖ เมตตา

เล่มที่ ๗ ความถูกต้องเป็นธรรม

เล่มที่ ๘ กตัญญู

เล่มที่ ๙ เพื่อประชาชน

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (ก.พ.)

เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท. - กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, ๒๕๕๖

๑๐ เล่ม.

๑. พระราชดำรัส. ๒. พระบรมราชาบาท. I. ชื่อเรื่อง.

๘๙๕.๙๑๕

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ : ๙๗๔-๙๐๗๔๘-๓-๑

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์

๙๙/๒ ถนนดินสอ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๒-๖๐๓๓-๔ โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๖๐๒๕

E-mail : chomchanok@thaimail.com

<http://www.aroonprinting.com>

คณะจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
“เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท”

ที่ปรึกษา	คุณหญิงทิพาวดี เมฆสวรรค์ ดร.บุญปลุก ชายเกตต์ นายสีมา สีมานันท์ ดร.สมโภชน์ นพคุณ
บรรณาธิการ	นางชมนาด พงศ์พนรัตน์
ที่ปรึกษาของบรรณาธิการ	นางสายสอางค์ แก้วเกษตรกรรม นางสาวเปรมจิตต์ เหมินทร์
กองบรรณาธิการ	นายเกริกเกียรติ์ เอกพจน์ ดร.สุทิน ลีปิยะชาติ ดร.เกรียงไกร กลิ่นอุบล นางวรรณพร สุทธปรีดา นางสาวทัศนีย์ สมัครรัฐกิจ นางภัทริยา พัฒนางกูร นางสาวธัญญารัตน์ พงษ์พิตรทาน ดร.ชุตินา หาญเผชิญ นางสาวพัชรวรรณ วงษ์ไทย นางสาวกาญจนา ลพเลิศ นางสาวสุภาวดี ปานแมน นางสาววรรณวิภา ทิวะนันท์กร นายศักดิ์ธัช นาคน้ำ นายปิยะ เย็นทรัพย์ นางสาวโรทัย เนาวปฏิเวช นายพิชัย ปราณพร้อมพงศ์ นายอนันต์ ทองประชุม และฝ่ายศิลปกรรม หจก. อรุณการพิมพ์
ศิลปกรรม	

บ 13785

DS สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ
586 พลเรือน.
ภ671ร เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท
2546 เล่ม 10 : พระราชประวัติ.
ค.10

วิชาสุขอนามัยวิทยาการสาธารณสุข

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน